

Отже, реалізація програмно – цільового методу на місцевому рівні, за умови нормативно – правового регулювання, сприятиме повномасштабному його запровадженню як одного із пріоритетних напрямів бюджетної політики. Де в свою чергу дозволить ефективно управляти фінансовими ресурсами місцевих бюджетів та максимально задовольняти потреби громадян.

Список використаних джерел:

1. Кульчицький М. Л., Перун З. В. *Формування та виконання бюджету за програмно - цільовим методом* // *Фінанси України*. – № 2. – 2005. – С. 78-83
2. *Розпорядження КМУ № 538 "Про схвалення Концепції застосування програмно – цільового методу в бюджетному процесі"* від 14. 09. 02 р. / [http:// www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua).
3. *Програмно – цільовий метод формування місцевих бюджетів. Консультують спеціалісти МОЗ України* // *Все про бухгалтерський облік*. – № 59 – 25 червня 2007 р ь - С. 35 – 36
4. *Бюджетний кодекс України від 21.06.2001. № 2542-III* // *Відомості Верховної Ради України*. – 2001. -№ 37. – С 189

Annotation. *The problem aspects of introduction programmatic are examined in the article – having a special purpose method at local level in Ukraine. The row of lacks of this method of planning is exposed and outlined the mays of decision of existent problems on condition of increase of efficiency of the medium-term planning at the level of local budgets.*

Key words: *programmatic is having a special purpose method; local budget; budget program.; programmatic classification.*

УДК 657.474.573

І.Д. Каличук, асистент Волинського національного університету ім. Лесі Українки, м. Луцьк.

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

У статті досліджуються характерні економічні особливості управлінського контролю та його функціональне призначення.

Ключові слова: *управлінський облік, контроль, управлінські рішення, внутрішньо-фірмове управління, виробничий облік.*

В умовах адміністративних методів управління економікою термін управлінський (внутрішній) контроль не застосовувався, оскільки при всеохоплюючому контролі діяльності підприємства з боку державних органів самоконтроль підприємства був не потрібний. У економічній літературі висловлювалися різні, часом протилежні точки зору про зв'язок контролю з бухгалтерським обліком та аналізом. В деяких випадках контроль розглядався як функціональна складова обліку. Інші вбачали тісну єдність контролю з аналізом і навіть поглинання першим останнього: "функція обліку тісно пов'язана з контролем, який не виступає як самостійна функція, а виконує допоміжну роль у всіх інших функціях управління" [2, с.4]. У адміністративній економіці контроль, як правило, не розглядався як самостійна управлінська функція.

На даний момент положення докорінно змінилося. У сучасних умовах реформування економіки контроль перетворюється на найважливіший елемент управління підприємством, а контрольний аспект бухгалтерського обліку замість державного характеру все більше набуває внутрішньої спрямованості. Облік, що не використовується для внутрішнього контролю, безцільний, а контроль, який не ґрунтується на даних обліку, безпредметний.

У сучасних літературних джерелах все частіше зустрічається термін "управлінський (внутрішній) контроль", причому в менеджменті і бухгалтерському обліку він трактується по-різному. Вчені, що займаються питаннями менеджменту зазвичай розглядають контроль як стадію і функцію управління поза зв'язком його з обліковою функцією. Фахівці з бухгалтерського обліку пропонують інші концепції. Одні автори всі три функції управління – облік, аналіз і контроль розглядають в органічному зв'язку, вважаючи цю єдність важливою ділянкою технологічного процесу управління. У інших випадках контроль розглядається через такі його складові як розробка стандартів, вимірювання фактично досягнутих результатів, їх порівняння і проведення коректувань в тому випадку, якщо досягнуті результати істотно відрізняються від прийнятих стандартів, тобто розуміється ширше і багатогранно.

Ряд вчених, навпаки, звужує внутрішній контроль до процесу, що базується виключно на даних і документах, що розробляються при плануванні і управлінні, що отримані з результатів бухгалтерського, оперативного і статистичного обліку. Вони зводять внутрішній контроль до перевірки відповідності принципів відзеркалення інформації в обліку законодавчо встановленим і внутрішнім Корпоративним

принципам, вважаючи його прерогативою служби внутрішнього аудиту.

Аналізуючи ці облікові концепції контролю перш за все, слід відзначити належність цієї категорії як до управлінського обліку, так і до менеджменту. Так як і бюджетування, управлінський контроль є своєрідним "провідником", що забезпечує зв'язок між цими системами. Проте завдання представленого дослідження обмежуються рамками управлінського обліку. Враховуючи це, управлінський контроль можна визначити як самостійний елемент управлінського обліку, що не поглинає функції інших елементів (сегментарного планування, обліку, аналізу), а взаємодіє з ними, роблячи при цьому активний вплив на ефективність їх застосування [1, с.186].

З одного боку, здійснення управлінського контролю безпосередньо пов'язане з бюджетуванням. З іншого боку, управлінський контроль базується на інформації сегментарного обліку і внутрішньої звітності, аналізуючи яку можна судити про ефективність функціонування того або іншого підрозділу організації. Він буде дієвим лише за умови реалістичності розроблених бюджетів.

При відсутності обґрунтованого плану процес контролю неможливим, тому першим кроком на шляху формування в організації системи управлінського контролю є визначення сегментарного планування. Інакше кажучи, сегментарне планування, разом з сегментарним обліком і звітністю є однією з складових системи інформаційного забезпечення управлінського контролю. При цьому під інформаційним забезпеченням управлінського контролю ми розуміємо збір, обробку і передачу фінансової і не фінансової інформації, що використовується менеджерами для контролю за ходом діяльності довірених їм підрозділів, вимірювання і оцінки отриманих результатів.

Інформація, що формується кожним блоком управлінського обліку для цілей контролю, повинна відрізнятися регулярністю, своєчасністю, місткістю, простотою форми і сприйняття.

Управлінський контроль включає ряд правил і процедур для вимірювання результатів діяльності окремих сегментів організації і визначення того, чи відповідають отримані результати запланованим показникам, і якщо немає, – для розробки заходів корегувань. Наслідком управлінського контролю, що ґрунтується на аналізі відхилень, які виникли є прийняття менеджерами адекватних управлінських рішень щодо функціонування довірених їм структурних підрозділів. Зокрема, це може виявитися в корегуванні розроблених ними планів на майбутнє. Гак само організоване управління іноді називають управлінням за винятками.

Проте це лише один з аспектів управлінського контролю. Не менш важливим є зв'язок управлінського контролю з мотиваційно-психологічними аспектами управління. В деякій мірі цей зв'язок вбачається в меті управлінського контролю, сформульованою В.І. Ткачем: "створити попереджувальну систему управління, яка дозволяє відповідальним особам, погодившись з певного мстою, досліджувати наслідки даних рішень і досягати найбільшої ефективності використання наявних в їх розпорядженні ресурсів" [3, с.372]. Визначення мети управлінського контролю так само є найбільш змістовною але не остаточною.

Сегментарний облік дозволяє, в першу чергу, сформувати інформацію про доходи і витрати окремих підрозділів організації. Проте для того, щоб збудувати в організації мотиваційні механізми, сприяючі зрештою, реалізації її стратегії, цієї інформації недостатньо.

Управлінський контроль здатний вирішити це протиріччя, але для цього необхідно задіяти його мотиваційно-психологічні інструменти. Раніше наголошувалося, що ринковому середовищу, на відміну від планової економіки, властиві переважно економічні методи управління. У таких умовах стимулювати працівників до рішення стратегічних завдань організації можна шляхом підбору адекватних показників оцінки їх діяльності, що є найважливішою складовою управлінського контролю. Вибрані критерії оцінки повинні забезпечити узгодженість Наставлених завдань і цілей, координуючи інтереси кожного окремо взятого виконавця з інтересами сегменту і організації в цілому. Можливість розрахунку показників, визначених системою управлінського контролю, повинна бути забезпечена базою даних, акумульованих в блоках бюджетування, сегментарного обліку і звітності.

Мотиваційно-психологічний аспект управлінського контролю буде реалізований при дотриманні трьох найважливіших умов:

- цілі організації, визначені в її місії і стратегії, доведені до кожного виконавця у вигляді точних і реальних регламентів діяльності, так, щоб на питання, хто це робить, слідує відповідь я, а не ми,
- на підприємстві встановлені такі критерії оцінки діяльності виконавців, при яких інтереси окремих виконавців співпадають з інтересами організації в цілому;
- виконавці довіряють системі управлінського контролю, що забезпечується прозорістю останньої.

Таким чином це дозволяє зробити наступні висновки :

1. Система управлінського контролю, базується на інформації сегментарного обліку, планування, аналізу і звітності, що дозволяє керівникам всіх рівнів реалізовувати одну із своїх управлінських функцій функцію контролю за виконанням прийнятих рішень.

2. Система управлінського контролю повинна ґрунтуватися на принципах делегування обов'язків і відповідальності, принципах довіри та контрольованості. Лише за цих умов в організації запрацюють

мотиваційні механізми.

Список використаних джерел:

1. Бахрушина М.Л. *Бухгалтерский управленческий учет: Учебник для вузов. 2-е изд., доп. и пер. М.: ИКФ Омега – Л., Высш. шк. 2002.-528с.*
2. Ткач В.М. *Международный финансовый и управленческий учет и проблемы совершенствования бухгалтерского учета в Российской Федерации в условиях рыночных отношений: Дис. док. экон., наук. – М., 1992. – 549с.*
3. Шкарабан С.И. *Оперативно -финансовый анализ хозяйственной деятельности производственного объединения. – М.: Финансы, 1985*

Annotation. *The characteristic economic features of administrative control and his Junctional setting are explored in the article .*

Keywords. *Administrative account, control, administrative decisions, inwardly firm management, production account.*

УДК 336.77:63.061.5

Н.В. Кузовенкова, асистент Кам'янець-Подільського національного університету, аспірант Національного наукового центру Інституту аграрної економіки" УААН

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуті основні проблеми довгострокового кредитування сільськогосподарських підприємств та запропоновані основні шляхи їх подолання

Ключові слова: *довгостроковий кредит, сільськогосподарське підприємство, банк, іпотечне кредитування, відсоткова ставка.*

Довгострокові кредити є необхідною основою для розширення сільськогосподарського товаровиробництва і оновлення виробничих фондів, а отже, забезпечення стабільного розвитку аграрного сектору економіки.

Головними постачальниками кредитних ресурсів сільськогосподарським підприємствам були і залишаються банки. Проте незадовільний фінансовий стан, відсутність ліквідної застави та підвищена ризикоемність аграрних підприємств стримують бажання банків надавати кредити на тривалий строк.

Одним із факторів, які можуть сприяти росту фінансового забезпечення сільського господарства є іпотечне кредитування під заставу землі.

Проблемам довгострокового кредитування сільськогосподарських підприємств присвячують свої праці такі вітчизняні вчені як: В.М. Алексійчук, М.Я. Дем'яненко, О.Є. Гудзь, Ш.І. Ібатуллін, С.І. Кручок П.А. Лайко, Д.В. Полотенко, П.Т. Саблук.

Теоретико-методологічною базою даної статті є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних процесів з орієнтацією на розвиток довгострокового кредитування сільськогосподарських підприємств.

З огляду на динаміку розвитку аграрного сектору економіки України з 90-х років можна зробити висновки про поглиблення негативних економічних тенденцій у цій галузі, що викликано цілим рядом причин соціально-економічного плану, основними з яких є:

- відсутність достатнього фінансування, яке об'єктивно необхідне для забезпечення нормальної та безперебійної роботи суб'єктів сільського господарства;
- недосконалість законодавчої та нормативної бази, яка б регулювала ринковий розвиток аграрного сектору;
- виключно низька ефективність виробництва вітчизняного сільського господарства.

Виходом із даного стану може бути лише залучення значної маси і грошових коштів у розвиток аграрного сектору. Звісно, отримати необхідну суму грошей із державного бюджету неможливо, а тому необхідно використовувати кошти фінансово-кредитних установ, б На сьогодні, за даними Міністерства аграрної політики України, довгострокових кредитів (терміном 5-20 рр.) потребують близько 64%; сільськогосподарських підприємств в Україні.

Як свідчить досвід, комерційні банки частіше всього уникають і можливості вступати в кредитні відносини з сільськогосподарськими підприємствами, що пояснюється неспроможністю цих суб'єктів еко-помічних відносин розрахуватися за кредити з реальною відсотковою і шавкою, яка склалась на рівні 18-24% річних, тоді як максимальна ріпна відсоткова ставка, за якою сільськогосподарські підприємства